

LÁTNI VAGY NEM LÁTNI? AZ IFJÚSÁGI MUNKA ÉS ELISMERTSÉGÉNEK KIHÍVÁSAI*

Fazekas Anna

Bevezetés

Sajátos módszertan és szakmai keretek jellemzik az ifjúsági munkát, gyakorlata évtizedek óta jelen van Európában, annak értéke és a fiatalok életében betöltött szerepe meghatározó (Európai Unió Tanácsa 2018). Ugyanakkor a terület láthatósága és a szakemberek elismerésének hiánya jelentős nehézség. Ennek egyik meghatározó oka, hogy az ifjúsági munkához kapcsolódó nemzetállami szintű és lokális kutatások nem, vagy alig valósulnak meg (Dunne et al. 2014). A nemzeti adatgyűjtések szegmentáltak, nem kimerítőek és korlátozottan állnak rendelkezésre.

Ebből fakadóan európai és nemzetközi összehasonlítható vizsgálatokra sem tud sor kerülni, mely jelentős hátrányt teremt az ifjúsági munka értékének feltárásában, a szereplők láthatóvá tételében.

A szakma és a benne tevékenykedők elismertsége az ifjúságügy meghatározó szegmensének alapvető pillére, a fenntarthatóság és a fejlődés elengedhetetlen garanciája. Magyarországot tekintve a jogszabályi keretek, a területnek allokkált források terén jelentős hiányok mutatkoznak. Mind a működési környezet, mind a tereülethez kapcsolódó képzési struktúra állandó változásai keretezik a szakemberek lehetőségeit (Nagy 2016; Fazekas 2022). Ezek a körülmények együttesen járulnak hozzá ahhoz, hogy az ifjúsági szektor terepen dolgozói elsősorban nem az önkormányzati vagy az állami fenntartású intézményi struktúra részeként tevékenykednek, hanem civil szervezeti háttérrel rendelkeznek.

Az ifjúsági munka cselekvési tere

Az Európai Unió 2019–2027 közötti időszakot átfogó ifjúsági stratégiája az ifjúsági munka területét érintő tevékenységek jelentőségét hangsúlyozza (Európai Unió Tanácsa 2018). Az ifjúsági munka szerepét elsősorban abban látja, hogy szereplői biztonságos környezetet teremtenek a fiatalok felnőtté válásához, egyéni és társas készségeinek fejlődéséhez, miközben hidat képeznek mind az egyéni életút állomásai, mind az azt meghatározó intézményi struktúrák (oktatás, képzés, munkaerőpiac) között, ezáltal támogatva az esélyteremtést, a hozzáférést és az inklúziót.

A fiatalok életében bekövetkező korosztályi változások és társadalmi-gazdasági környezet teremtette hatások számos kihívást jelentenek mind a kamaszkor, mind a fiatal felnőtt életszakasz idején (Fazekas 2022). A szülőktől való leválás, az önálló döntéshozatal, a felelősségvállalás, az egzisztenciális stabilitás megteremtése, a családtervezés az elhúzódó ifjúsági életszakasz sajátos tapasztalatai (Somlai et al. 2007; Nagy 2013; Székely 2014). A szocializációs aktorok jelentősége, befolyása ebben az időszakban meghatározó, különösen akkor értékelődik fel egy-egy ágens szerepe, ha valamelyik szocializációs térben (pl. család, oktatás, média, kortársak) kudarcra küzd meg vagy a támogatás hiányával néz szembe a fiatal.

Az ifjúsági munka a család és az oktatás szocializációs színterein túl, főként a szabadidős térben éri el az ifjúsági korosztályt (Fazekas 2016, 2022). A fiatalok közvetlen elérését (pl. információnyújtás, közösségi tér biztosítása) és a velük való közös tevékenységet (pl. közösség mentorálása, projekttervezés) egyaránt jelenti, mely – többek között – érinti az érdekképviselést, a közösségfejlesztést, az önismeretet, a készségfejlesztést, az állampolgári részvételt és az önkéntes tevékenységeket is. Az ifjúsági munka szereplői támogató közeget és szakmai hozzáértést biztosítanak a célcsoportok számára: ifjúsági szakemberként, ifjúságsegítőként, ifjúsági szolgáltatóként, ifjúsági közösségek vagy közösségi tér formájában. Mindezt önkéntesként, állami vagy önkormányzati intézmény alkalmazottjaként, civil szervezet vezetőjeként vagy tagjaként is végezhetik. Elsősorban a tapasztalati és a nemformális tanulás eszközeit helyezik előtérbe, mindezt egyéni (pl. tanácsadás) és/vagy közösségi szinten (pl. ifjúsági szervezet vagy érdekképviselési platform létrehozása) építik be a fiatalokkal közös tevékenységekbe.

Az érvényben lévő uniós ifjúsági stratégia a döntéshozók és az ifjúsági munkával foglalkozó szakemberek közötti párbeszéd ösztönzését hangsúlyozza (European Commission 2018; Williamson 2024). Ennek bizonyítéka, hogy a Stratégia az alábbi elérendő sarokpontokat tartalmazza, melyek mentén a fiatalok nehézségeire, élethelyzetükből adódó kihívásaira, a hátrányok leküzdésére, valamint a korlátlan hozzáférés elősegítésére adható válaszok az ifjúsági munka jelentőségére, a szakma támogató szerepére világítanak rá. „A stratégia következő évekre szóló célkitűzései a következők: lehetővé tenni a fiatalok számára, hogy saját maguk irányítsák az életüket, támogatni személyes fejlődésüket és autonómiára való törekvéseiket, reziliensebbé tenni őket és felvértezni mindazon életkészségekkel, amelyekkel változó világunkban boldogulni tudnak; bátorítani a fiatalokat, hogy legyenek aktív

állampolgárok, az európai értékek és az európai identitás által inspirált szolidaritás és pozitív változások előmozdítói, és felvértezni őket az ehhez szükséges eszközökkel; javítani a szakpolitikai döntéseket, hogy azok kedvezőbb hatással legyenek a fiatalokra minden területen, nevezetesen a foglalkoztatás, az oktatás, az egészségügy és a társadalmi befogadás területén; hozzájárulni a fiatalokat sújtó szegénység és a megkülönböztetés valamennyi formájának a felszámolásához, valamint előmozdítani a fiatalok társadalmi befogadását.” (Európai Unió Tanácsa 2018: 2–3)

Az ifjúsági munka és annak szereplői e folyamatokban, e célok eléréséért folytatott tevékenységek során kiemelt szerepet töltenek be a Stratégia szerint (European Commission 2018; Williamson 2020). Ahogyan arra már a fentiekben utaltunk, egyfajta katalizátorszerepet látnak el az ifjúsági munkával foglalkozó szakemberek a fiatalok felnőtté válását kísérő folyamatokban, ahol a biztonságos környezet megteremtése kulcsfontosságú. A Stratégia megállapításai szerint a tagállamok szerepe mindebben megkerülhetetlen: kutatások ösztönzése, ezek eredményein alapuló döntéshozatal és beavatkozás, megfelelő forrásallokáció. Azonban az uniós ifjúsági stratégia mindössze iránymutatás, sem az irányelvek eredményes alkalmazása, sem azok értelmezése nincs ellenőrizve vagy szankcionálva (OECD Development Center 2018). Az ifjúsági szektor terepen dolgozó szakemberei ebben a sajátos térben tevékenykednek, miközben a magyarországi ifjúságügyi működési környezet kiszámíthatatlanságának köszönhetően (háttérintézményi struktúrák folyamatos átalakítása, az állami ifjúságügyi feladatok minisztériumok közötti vándorlása stb.), valamint az átfogó szakpolitikai keret hiányában újabb és újabb kihívásokkal kell szembenézniük (Nagy 2016; Fazekas 2022).

Az első magyarországi ifjúsági iroda 1984-ben nyitotta meg kapuit, az azt követő évek az ifjúsági munka nemzetközi standardjainak adaptálásával, minőségbiztosítási alapok lerakásával, az első szakmai hálózatok kiépülésével teltek (Nagy, 2016). A rendszerváltást követően számos ifjúságkutatás biztosította a szubkulturális és a korosztályi sajátosságok megismerését, ezáltal szolgáltatva megfelelő inputot az ifjúsági munka hazai szereplőinek, a terület és az ifjúságügy szakmai önmeghatározásának és beavatkozási terének. Ezzel párhuzamosan a kilencvenes évektől, nagyjából egy-másfél évtizedig szakmai hálózatok létrejötté erősítette a hazai professzionalizálódást és a nemzetközi beágyazottságot. Az ifjúsági munka terepét tekintve az állam és az önkormányzat szerepvállalása és elköteleződése Magyarországon jelentősen beszűkült az utóbbi években, évtizedekben. A korábban működő szakmai hálózatok (pl. HAYICO – Magyarországi Ifjúsági Információs és Tanácsadó Irodák Szövetsége, Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat, Új Nemzedék Program, Erzsébet Ifjúsági Alap) és ifjúsági munkára épülő hálózati struktúrák felszámolásra kerültek (Nagy et al. 2014; Nagy 2016). Az állami intézményi aktorok ifjúsági munkában betöltött szerepének egyik fontos pillére, a települési önkormányzatok ifjúsági referensei sincsenek mindenhol jelen. Az egyházi szereplők főként hálózatokon keresztül érik el a fiatal korosztályt (pl. cserkészek, karitatív szervezetek helyi szociális munkásai), ugyanakkor nem feltétlenül az ifjúsági munka terén definiálják saját segítői tevékenységüket.

Az ifjúságot érintő közfeladatok ellátását Magyarországon nem csupán az állam vagy az önkormányzatok láthatják el, hanem mindez (főként civil szervezeti háttérrel rendelkező) szolgáltatók, közösségek számára delegált feladatokként is megvalósíthatók (Nagy et al. 2014). A civil szervezetek közfeladatellátása, valamint a területi államigazgatásba való bekapcsolódása számos formában és módon történhet, gyakran az állami szereplőkkel közösen vagy szakmai közösségekkel együttműködve is megvalósulhat (Rákóczi, 2021). Oktatási, egészségügyi, gyermekjóléti, közművelődési intézmények hatókörén túl és mellett kiemelt jelentősége van a civil szervezetek szerepvállalásának a települési ifjúsági munkában is (Nagy et al. 2014). Szolgáltatások révén segítik a fejlesztő, közösségépítő és szabadidős folyamatokat, kiegészítve és támogatva (vagy éppen pótolva) az önkormányzati működést. Magyarországot tekintve fontos attribútum az ifjúsági munka metszetében is, hogy az ifjúsági szektor civil szervezetek és közösségek jelentős bázisán és beágyazottságán nyugszik.

A jogszabályi keretek számos területet említene az ifjúsági közfeladatok ellátása kapcsán a jogvédelemtől kezdve, az érdekképviselőten át, egészen a sportig (Nagy et al. 2014). Ám a szakmai támogatás, a strukturális környezet kiszámíthatósága, a szektorközi partnerségek nem képezik a feladatellátáshoz kapcsolódó együttműködés részét (Fazekas 2016, 2022). Ebből következően a területen megvalósuló ifjúsági közfeladat-ellátás az adott lokalitás ifjúságügyi szereplőinek sajátosságait, a helyi együttműködés és elköteleződés mértékének, minőségének lenyomatait viseli magán.

Területspecifikus kutatások híján, a szektor tapasztalatainak és a terepismertének informális terjedése (pl. szakmai hálózatokon keresztül, rendezvényeken, informális közösségekben, Erasmus+ projektek során) a legjelentősebb támpontok, valamint a szakmakép forrását is adják az ifjúsági munkát érintő kihívások kapcsán (Fazekas 2016, 2022). A hazai ifjúsági munka meghatározó attribútuma, hogy az ifjúsági közfeladatok ellátása kapcsán a helyi megvalósító szereplők körét – épp a lokalitás mély ismerete, helyi beágyazottsága okán is – jellemzően civil szervezetek adják. A területre allokált állami források mérsékelt jelenléte miatt pedig a civil szervezetek működését oly erősen meghatározó tervezhetőség hiánya és projektalapú finanszírozás jellemzi a szektort és benne az ifjúsági munka szolgáltatóinak működését (Nagy et al. 2014; Nagy 2016).

A magyarországi ifjúsági munka cselekvési terét nagyban keretezi, hogy törvényi szabályozás hiányában mind a szakmán belüli kommunikáció, mind az érdekvégyesítés jelentős hátrányokkal küzd (Fazekas 2022). Bár az ifjúsági szakpolitika és az ehhez kapcsolódó jogszabályi működés hiányosságai nem újkeletűek, a jelenkori kormányzat családfókuszú narratívája tovább mélyíti az ifjúságügy jelentőségének, elismerésének korlátait (Fazekas-Hamarics, 2024; Fazekas 2024). Miközben a családalapításhoz és a gyermekvállaláshoz kapcsolódó intézkedések és támogatási formák elterjedését kísérelhetjük figyelemmel, kevés szó esik a posztadoleszcencia, az elhúzóóó önállósodás egzisztenciális kitettségéről, a hátrányokkal küzdő fiatalok leszakadó élet helyzetének felszámolásáról, a korosztályi sajátosságokat tükröző intézkedésekről.

igénybevétel a hagyományos, szervezeteken keresztüli részvétel háttérbe kerülését eredményezi, az ezzel való lépéstartás az ifjúsági munka aktorainak fontos kihívása (Fazekas–Nagy 2015; Fazekas 2023). Mindezzel párhuzamosan a fiatalok körében mérhető egyfajta bizalmi vákuum a demokratikus részvétel, az állampolgári aktivitás terén, melynek forrása a közügyekbe való bekapcsolódás kudarcából, a folyamat eredményességéhez kötődő szkepticizmusból ered. A civil szervezetek állampolgári szocializációban betöltött szerepe megkerülhetetlen: a folyamatosan átalakuló célcsoport igényeihez való alkalmazkodása, a merev állami-bürokratikus rendszerekkel szembeni rugalmasságuk révén képesek hatékonyan reflektálni, változást előmozdítani, támogató közeget biztosítani.

Az ifjúsági munka aktuális kihívásai

A nemzetközi szakpolitikai diskurzus a digitalizáció, az ifjúsági részvételi formák átalakulása mellett régi új kihívásként emlegeti az elismerés hiányát, mellyel az ifjúsági munka területén tevékenykedőknek újra és újra meg kell küzdeniük (European Commission 2021; Fazekas 2022, 2023). Az elismerés érinti egyrészt a szakmai, valamint önálló szakmaként való legitimitást, másrészt a tevékenység társadalmi jelentőségének láthatóságát, társadalmi értéként való értelmezését. Európai és nemzetállami szinten is jelentős deficit érzékelhető mindkét területen, melyre több szakpolitikai elemzés is felhívja a figyelmet.

Mindezekből kiolvasható, hogy az elismeréshez kapcsolódó hiányosságok egyrészt az irányelvek és a standardek alkalmazásának akadozásán alapulnak, másrészt a kooperációra épülő tapasztalatszerék a hálózatosodás alacsony hatékonyságából fakadnak (European Commission 2021). Az ifjúsági munka egyik legjelentősebb hátrányaként jegyzi a nemzetközi szakpolitikai diskurzus a definíciós akadályokat (lásd: standardok hiánya), melyek a láthatóság és társadalmi elismerés egyik fő gátját jelentik (Van der Graaf et al. 2021). A *Study on Youth Work* 2021-es kutatásának eredményei azt mutatják, hogy az ifjúsági munkában tevékenykedők 98 százaléka véli úgy, hogy nem kapnak elég elismerést saját munkájuk értékteremtése terén (European Commission 2021). A tanulmány rávilágít, hogy a társadalom működése kapcsán megragadható érdemi és jelentős hozzájárulás elismerése fontos eredmény lenne. Mindehhez elengedhetetlen az ellenőrző rendszerek beépítése és hatékonysága, a folyamatos képzési lehetőségek és tapasztalatszerék biztosítása.

Az adatgyűjtés szerint ennek a fejlődésnek az elsődleges gátjait elsősorban a pénzügyi források esetlegességei adják, emellett azonban az infrastruktúra, a humán erőforrás és a fizikai tér biztosítása jelentenek nehézségeket a terepen dolgozó európai szakemberek számára. A szakpolitikai diskurzus által definiált és tematizált nehézségek kezelésének része a kutatások szorgalmazása is, mely jelentősen hozzá tud járulni az ifjúsági munka nemzetállami és európai sajátosságainak feltáráshoz, a hatásméréshez és a terület szereplőinek és tevékenységének megismeréséhez (European Commission 2021; Lonean et al. 2018; OECD Development Center 2018).

A részvételt tekintve alacsony aktivitás ragadható meg: a fiatalok mindössze 3 százaléka látogat el rendszeresen helyi szervezetek programjaira, 29 százalékuk néha kerít erre sort, azonban 59 százalékuk egyáltalán nem volt még ilyen jellegű eseményen (nem szerveznek nyilvános programokat: 8%, nem tudja/nem választott: 1%).

A nagymintás ifjúságkutatásokon túl a Nemzeti Ifjúsági Tanács *Szólj Bele! Ifjúsági Párbeszéd* elnevezésű kutatási projektjéből származó adatok is adnak némi támpontot a magyarországi ifjúsági munka eredményességének megismeréséhez (Nemzeti Ifjúsági Tanács 2020; Fazekas 2022). A kutatás által vizsgált korosztályt a 16-30 évesek alkotják, a válaszadók 47 százaléka nyilatkozott úgy, hogy dolgozott már ifjúsági munkát végző személlyel, szervezettel, 30 százalékának azonban egyáltalán nem volt része hasonlóban. A válaszadók az ifjúsági munka kapcsán a biztonságot, támogató környezetet, az érdekképviseleti szerepvállalást és az ösztönző együttműködést emelték ki. A kutatásban résztvevő fiatalok 63 százaléka tudott említeni közösségi teret lakóhelyén, akiknek 53 százaléka saját bevallása szerint elégedett annak működésével. A kutatás eredményei szerint a válaszadó fiatalok körében az ifjúsági közösségi terek funkciói közül a legjelentősebbek a programok, a kapcsolódási lehetőségek, a beszélgetésre alkalmas tér, a szabadidő hasznos eltöltése.

Az ifjúságkutatások világán túl még kisebb fókuszot találunk az ifjúsági munka magyarországi terepének feltárása kapcsán. Ahogyan az már említésre került, magyarországi reprezentatív adatgyűjtésre még nem került sor az ifjúsági munkában tevékenykedők körében, sem szakemberek, sem szervezetek/intézmények szintjén. Ugyanakkor az elmúlt években két civil szervezet is vállalkozott egy-egy projekt kapcsán az ifjúsági munka valamely szeletének feltárására, a terepen dolgozók jellemzőinek, szükségleteinek feltérképezésére.² 2018-ban került sor egy magyarországi ifjúsági szolgáltatói környezetet vizsgáló kutatásra („*Ifjúságszolgáltató Kutatás 2018*”), melynek projektgazdája a *Kulturális Életért Közhasznú Egyesület*. A minta nagysága 100 fő volt, a populációt a magyarországi ifjúsági szolgáltatók adták, az adatgyűjtés hólabda-módszerrel zajlott. A másik kutatás 2023-ban az ifjúsági munkával foglalkozó szakemberek és önkéntesek populációját célozta. A szintén civil szervezeti szereplő által lebonyolított kérdőíves adatgyűjtés („*Foglalkozol ifjúsági munkával?*”) projektgazdája a *GYIÖT (Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzati Társaság)*. A minta nagysága 330 fő volt, a populációt a magyarországi ifjúsági munkát végző szakemberek és önkéntesek alkották. Az adatgyűjtés online survey formájában, ajánlások és online terjesztés révén valósult meg. A következőkben a két kutatás által gyűjtött legfőbb szektorális jellemzők kerülnek bemutatásra, majd az elismerés és láthatóság témaköre kap kiemelt fókuszot.

1. táblázat. Szolgáltatási kör megoszlása

(„Milyen szolgáltatási kört kínáltak a fiatalok számára?”; N = 100; százalékos megoszlás)

Közösségfejlesztés, -építés	83
Kulturális programok	79
Információnyújtás	77
Tanácsadás	62
Tehetséggondozás	50
Prevenció	43
Sportolási lehetőség, sportprogramok	42
Érdekképviselő	32
Animálás	30
Egyéb	6

Forrás: „Ifjúságszolgáltató Kutatás 2018”; saját szerkesztés.

A tanácsadási tevékenységen belül a pályaválasztást érintő támogatás (82%), valamint a prevenció (57%) és a konfliktuskezelés (48%) a legjellemzőbbek (Fazekas 2019). Mindezek mellett a tanulási nehézségek (34%), a diákjogok (31%), az intimitás (25%) és a pszichológia (25%) is meghatározó tanácsadási területként ragadható meg a megkérdezett szolgáltatók harmadának-negyedének körében. A programszervezés mint jelentős szolgáltatás a mintába került szereplők 25 százalékánál legalább heti rendszerességgel megvalósul. A legjellemzőbb gyakoriság a programok kapcsán a havonta többszöri eseménymegvalósítás: a megkérdezett szolgáltatók 40 százalékára igaz ez az állítás. Ritkább programszervezés a kérdőívet kitöltő szolgáltatók 35 százalékára jellemző.

Az iskolai közösségi szolgálat (IKSZ) intézménye fontos elérési platformja mind az ifjúsági munkának, mind a szolgáltatási szegmensnek (Fazekas 2019). A kutatás eredményei arra világítanak rá, hogy a kitöltők döntő többsége, 78 százaléka, lehetőséget biztosít arra, hogy a fiatalok tevékenységeikbe bekapcsolódva IKSZ-et teljesíthessenek szervezetük/intézményük által. Az elért témakörének egészét vizsgálva elmondható, hogy a megkérdezett szolgáltatók 73 százaléka számolt be arról, hogy eredményesnek ítéli ehhez kapcsolódó tevékenységét. E téren egyértelműen elégedetlenek a megkérdezett szervezetek/intézmények 3 százaléka számít. A legeredményesebb elért a szabadidős és sportprogramok terén, valamint a digitális eszközök használatát tekintve mérhető a kitöltők beszámolóí alapján, míg a leggyengébb hatékonyság a tanácsadás és a prevenció kapcsán volt detektálható.

Az elért mellett a bevonás is fontos része az ifjúsági munkának. Ilyen jellegű kapcsolódás esetén már intenzívebb elköteleződésről (részvételen túli aktivitás, maguk alakítják a tevékenység kereteit és feltételeit) beszélhetünk a célcsoport részéről, így az elért mellett a szolgáltatói környezet egy másik fontos működési

mutatója a bevonás hatékonysága (Fazekas 2019). A programszervezés e téren kiemelt szerephez jut a megkérdezett szolgáltatók ifjúsági bevonást célzó tevékenységi körében. A szabadidős és sportprogramok, valamint a kulturális programok szervezésébe való ifjúsági bekapcsolódás ösztönzése a legeredményesebb a mintába került szolgáltatók körében. Míg e tekintetben a legkevésbé hatékony bevonási területnek az érdekképviselet és a pályázatírás tekinthető.

Az ifjúsági munkával foglalkozók körében végzett kutatás („Foglalkozol ifjúsági munkával?” 2023) főbb eredményei

A „Foglalkozol ifjúsági munkával?” elnevezésű kutatás keretében 2023 során gyűjtöttek adatokat a szakemberek és önkéntesek körében (Fazekas–Gulyás 2023). A minta nagysága 330 fő, a válaszadók összetétele, azaz a minta jellemzői az alábbiak szerint alakultak: 72 százalék nő, 28 százalékuk férfi, a kitöltők átlagéletkora 40 év, a legfiatalabb válaszadó 20 éves, míg a legidősebb 81 éves (Fazekas–Gulyás 2023). A kitöltők átlagosan 11 éve foglalkoznak az ifjúsági munka valamely aspektusával. Egyetemi végzettséggel a válaszadók 79 százaléka rendelkezik, a humántudományi képzettség a legdominánsabb. Ifjúsági munkához kötődő végzettsége a kitöltők 42 százalékának van.

Legnagyobb arányban a fővárosi kitöltők (31%) szerepelnek a mintában, míg a községekben élők (16%) a legkisebb csoportot képviselik (megyeszékhely: 29%, más város: 24%). A szervezeti háttér létszámát tekintve átlagosan hétfős a munkahely ifjúsági munkával foglalkozó munkatársainak csoportja (jelentős a szórás, leggyakoribb az egy-két fős működés). A foglalkoztatást tekintve a teljes munkaidő a legelterjedtebb. A válaszadók 39 százaléka teljes munkaidőnek megfelelő időtartamban dolgozik, azonban további 27 százalékuk ezt meghaladó munkaidőről számol be. Alkalmi munkavégzés 14 százalékukat jellemzi, míg részmunkaidőben 20 százalékuk tevékenykedik.

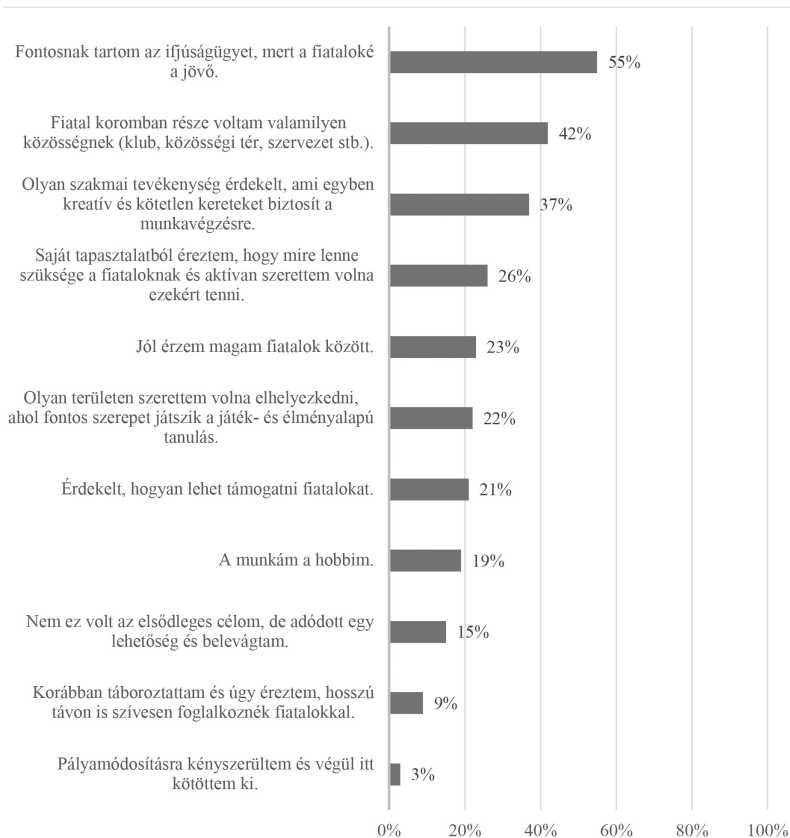
A szolgáltatói fókusszal rendelkező kutatás eredményeihez hasonlóan nem meglepő, hogy a szakemberek/önkéntesek körében végzett kutatás is a civil szervezetben való tevékenykedés dominanciáját mutatja. A válaszadók 55 százaléka civil szervezetnél végzi az ifjúsági munkát érintő tevékenységének jelentős részét (Fazekas–Gulyás 2023). Állami fenntartású intézményben a válaszadók 6 százaléka dolgozik, míg önkormányzati háttér 25 százalékuk munkakörnyezetére jellemző (nonprofit: 6%, forprofit: 1%, egyéb: 7%).

Az értékek kapcsán jól nyomon követhető a magas fokú szakmai elköteleződés: a válaszadók szakmai tevékenysége során a nyitottság, mások tisztelete, az erőszakmentesség, a párbeszéd, a felelősségvállalás és a kulturális sokszínűség a legdominánsabb szakmai vezérelvek (Fazekas–Gulyás 2023). Ezzel szemben a kritikai gondolkodás és az emberi jogok kevésbé meghatározóak a kitöltők mindennapi szakmai tevékenységei során. A szakmai motivációk és értékek terén az elkötelezettség meghatározó szempont (1. ábra).

„Az ifjúsági munkát szakmaként választók körében az ifjúságügy iránti elköteleződés bizonyult a legmeghatározóbbnak. Ugyanakkor a fiatalkori közösségi élmények is erős befolyással voltak a megkérdezettekre [...] A válaszadók negyedét a korosztályi szükségletekhez kapcsolódó saját tapasztalatai ösztönözték a területen való elhelyezkedésre, ötödük számára a hobbi vált hivatássá.” (Fazekas–Gulyás 2023: 16–17)

1. ábra. Szakmaválasztás okai („Mely szempontok játszottak leginkább szerepet abban, hogy a jelenlegi szakmai tevékenysége mellett döntött? Kérjük, legfeljebb hármat jelöljön meg az alábbiak közül!”, N = 330; százalékos megoszlás)

Forrás: „Foglalkozol ifjúsági munkával?” c. kutatás; saját szerkesztés.

A kutatás kitöltőinek döntő többsége, 81 százaléka szakmai felkészültségét tekintve pozitívan nyilatkozik, míg 19 százalékuk e téren önmagáról kritikusan nyilatkozik (Fazekas–Gulyás 2023). E téren az ifjúsági munkával töltött évek számának kiemelt jelentősége van. A felkészültségüket erősebbre értékelők körében magasabb a területen töltött évek átlagos száma (a teljes mértékben felkészültek cso-

portjában átlagosan 12,9 év a szakmában töltött idő), mint saját szakmai tudását felkészületlennek címkéző válaszadók között (a teljes mértékben hiányos tudással rendelkezők körében átlagosan 9,0 év a szakmában töltött idő).

Elismerés és láthatóság: jelen és jövő

Az ifjúsági munkával foglalkozókat érintő egyik legjelentősebb akadály a láthatóság elérése, melynek számos aspektusa van. Az ifjúsági munkában tevékenykedőket célzó, 2023-as kutatás összefoglalója éppen ezt, a szektorra jellemző komplexitást és a szereplők súlyát hangsúlyozza: „az ifjúsági korosztály szakemberek által tapasztalt nehézségei között – a szakemberek egyéni szintjén és az ifjúsági szakma szintjén is – megfogalmazódott a bizonytalanság és a tervezhetőség hiánya. Ennek legfőbb okaiként a forrás- és infrastruktúra hiányát, a szakemberek hiányát; a képzések és szakmai hálózatok, (érdek)képviselő hiányát, továbbá az egyik legmarkánsabb módon az elismerés és a támogatás hiányát nevezték meg a kitöltők. A fentiekből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az ifjúsági munka politikai és társadalmi elismerése az egyik legjelentősebb ügye a szakmának napjainkban.” (Fazekas–Gulyás 2023: 45)

A szakmai identitás és önismeret, a hálózatosodás és partnerségek, a finanszírozás, valamint a szakmai fejlesztések egyaránt hatnak az elismerés kiépítésére, ugyanakkor a hatékony legitimációt is nagyban elősegítik. A következőkben a társadalmi és a szakmai láthatósághoz kapcsolódó adatokkal támasztjuk alá mindezek jelentőségét a két, eddigiekben elemzett kutatás eredményei nyomán.

Szakmai identifikáció és együttműködés

Az ifjúsági munkával foglalkozók 2023-as kérdőíves vizsgálatának eredményei azt összegzik, hogy a válaszadók körében a leggyakoribb identitás a közösség-szervezői lét, 41 százalékuk ekként definiálja szakmai tevékenységét (Fazekas–Gulyás 2023). Ifjúságsegítőként a kitöltők 22 százaléka látja magát, 18 százalékuk ifjúsági szakembernek, míg 4 százalékuk ifjúsági munkásként írja le szakmai tevékenységének megnevezését.³

A területen tapasztalható sokszínű identitásból következően nem meglepő, hogy a kitöltők 47 százaléka úgy véli, hogy az ifjúsági munka minőségfejlesztése szempontjából kifejezetten szükségszerű lenne az ifjúsági munka fogalmának meghatározása (Fazekas–Gulyás 2023). Az ifjúsági munka elsődleges céljának a korosztályt érintő nehézségek kezelésében nyújtott támogatást ragadták meg legnagyobb arányban a válaszadók. 56 százalékuk szerint az ifjúsági munkához kapcsolódó tevékenységek elsősorban e területre reflektálnak. Ilyen szempontból másodlagos az aktív állampolgárrá nevelés mint szakmai cél a válaszadók szerint, míg harmadlagos súllyal a szabadidő hasznos eltöltésében való szerepvállalás bír.

„A tevékenységek intézményi/szervezeti háttére meghatározó a fiatalokkal való szakmai tevékenységek elsődleges céljának meghatározásában is. [...] A civil szervezeti és egyéb háttérrel megvalósuló tevékenységekben nagyobb súlya van az aktív állampolgárrá nevelésnek és a korosztályt érintő nehézségek kezelésében nyújtott támogatásnak. Ezzel szemben az önkormányzati és állami fenntartású szervezetekben/intézményekben inkább a szabadidő hasznos eltöltésének biztosítása dominál a célkitűzések között.” (Fazekas–Gulyás 2023: 45)

Az ifjúsági munkával foglalkozókat célzó, 2023-ban készült kutatás válaszadóinak 49 százaléka nyilatkozott úgy, hogy tágabb környezete ismeri szakmai tevékenységének mibenlétét, 29 százalékuk e téren nemmel nyilatkozott (nem tudott választ adni 22 százalékuk) (Fazekas–Gulyás 2023). A társadalmi elismertség kapcsán még negatívabb kép rajzolható fel: a kérdőív kitöltőinek mindössze 24 százaléka szerint van az ifjúsági munkának társadalmi elismertsége, 65 százalékuk szerint azonban nincs ilyen értelemben vett megbecsülése a területnek (nem tudott választ adni 11 százalékuk). A megbecsülés egyik jelentős forrása a láthatóság, mely kapcsán a válaszadók a legitimitást, azaz a szakmaként való elismerést (42%), az eredményes kommunikációt (40%), valamint a szakmai hálózatok szerepét (37%) jelölték meg kulcsfontosságúnak. Ehhez képest valamivel mérsékeltebb szerepet rónak a marketingnek és önbemutatásnak (28%), a célcsoport hatékony és mérhető elérésének (21%), a képzési háttért érintő fejlesztéseknek (19%), valamint a megfelelő források biztosításának (16%). Legkisebb jelentőséggel pedig a kitöltők által felvázolt cselekvési térben az identitás és öndefiníció bír (5%).

Az ifjúsági munka társadalmi elismerése kapcsán a szakma láthatóságának ad kiemelt fókusz a válaszadók döntő többsége, ugyanakkor az alapszolgáltatásokra épülő feladatfinanszírozás is sokuk számára lenne hatékony beavatkozási pont (2. ábra) (Fazekas–Gulyás 2023). Emellett az érdekképviselet hatékonyságának növelése, valamint a szakemberek képzéseken keresztüli támogatása is meghatározó a kutatás kitöltőinek válaszait összegezve.

2. ábra. Az ifjúsági munka társadalmi elismerését szolgáló tényezők
(„Mit gondol, az alábbiak közül mi tudja leginkább az ifjúsági munka társadalmi elismerését? Kérjük, legfeljebb hármat jelöljön meg az alábbiak közül!”;
N = 330; százalékos megoszlás)⁴

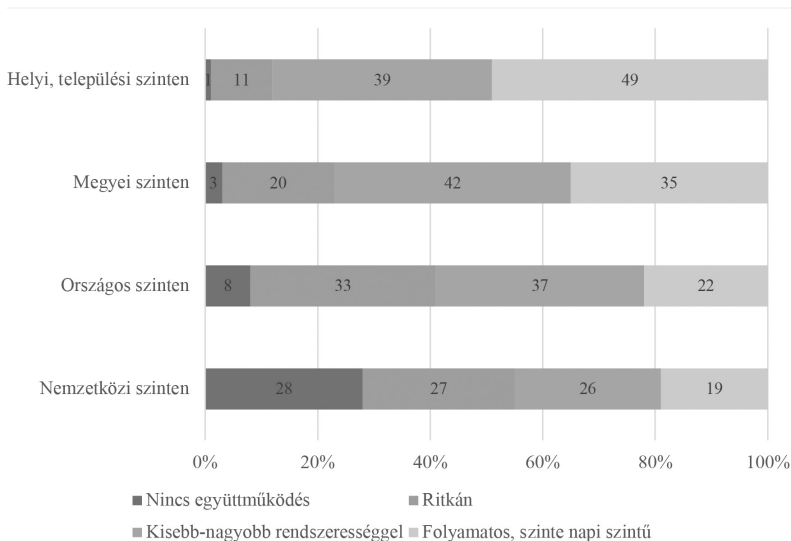

Forrás: „Foglalkozol ifjúsági munkával?” c. kutatás; saját szerkesztés.

A másik idézett adatfelvétel, a 2018-ban végzett szolgáltatói kutatás nyomán elmondható, hogy a hálózatosodás, mint a szakmai érdekképviselőt egyik meghatározó bástyája erős beágyazottság képét mutatja (Fazekas 2019). A megkérdezettek körében mind helyi (99%), mind megyei (97%), mind országos szinten (92%) van kisebb-nagyobb rendszerességű kapcsolat a kollégákkal, más ifjúsági közösségekkel/szervezetekkel.

E téren a nemzetközi hálózatosodás mutat alacsonyabb szintű elterjedést: a megkérdezett szolgáltatók 72 százaléka rendelkezik legalább alkalmi rendszerességű szakmai kapcsolattal a nemzetközi térben. A szektorbeli együttműködések megítélése kapcsán már árnyaltabb képet láthatunk. A más szervezetekkel/közösségekkel ápoltság helyi szinten a megkérdezett szolgáltatók 49 százalékánál tekinthetőek erősen aktívnak, folyamatosnak. Az adatokból azt láthatjuk, hogy minél távolabbi a kapcsolat, annál inkább gyengül annak intenzitása (3. ábra).

3. ábra. Más ifjúsági közösségekkel, szervezetekkel ápoltság intenzitása („Megítélésed szerint mennyire ápoltság intenzív kapcsolatot más ifjúsági közösségekkel/szervezetekkel?”; N = 100; százalékos megoszlás)

Forrás: „Ifjúságyszolgáltató Kutatás 2018”; saját szerkesztés.

A 2018-as szolgáltatói adatgyűjtés eredményei azt mutatják, hogy a helyi ifjúságpolitikai szereplőkkel kiépített szolgáltatói kapcsolatrendszer a megkérdezett szervezetek/intézmények többségénél rendszeresnek mondható (Fazekas 2019). Helyi érdekképviseleti közösséggel való együttműködéssel a megkérdezett szolgáltatók 84 százaléka rendelkezik. Ugyanez az arány a helyi döntéshozók esetében 95 százalék, míg a helyi ifjúsági ügyekkel foglalkozó hivatali személlyel ápoltság kapcsolatát tekintve 89 százalék. A leghatékonyabb együttműködés pedig a helyi döntéshozók és az ifjúságügyben kompetens személy esetében látható a kitöltők válaszai alapján. A helyi ifjúságügyi térben való aktivitás egy másik aspektusa a szakpolitikai folyamatokban való részvétel intenzitása. E téren a megkérdezett szolgáltatók 36 százaléka számolt be arról, hogy részt vett a helyi ifjúsági koncepció megalkotásában, 34 százalékuk a cselekvési terv készítésébe kapcsolódott már be, 26 százalékuk pedig feltáró ifjúságkutatás lebonyolításából vette már ki a részét.

A 2018-ban végzett, ifjúsági szolgáltatói adatgyűjtésben résztvevő, felkereső ifjúsági munkában tevékenykedő szolgáltatók körében az oktatási intézmények töltenek be bázisszerepet (Fazekas 2019). A felkereső munkát végző szolgáltatók 92 százaléka oktatási intézményeken keresztül éri el a fiatalokat. Ugyanakkor a válaszokból az is kitűnik, hogy az iskolai kapcsolatok mellett a szervezeti beágyazottságnak is nagy jelentősége van. A mintába került, felkereső munkával (is) foglalkozó szolgáltatók 73 százalékának van lehetősége más intézmények/szervezetek programjaiba bekapcsolódni.

Nehézségek és fejlesztés

A 2023-as, ifjúsági munkával foglalkozó önkénteseket, szakembereket vizsgáló kutatás adatai szerint a válaszadók 53 százaléka szembesül a célcsoport elérésének nehézségeivel a mindennapi, ifjúsági munkát érintő tevékenysége során, 31 százalékuk forrás-/infrastruktúrahiánnyal küzd, 30 százalékuknál a támogatás, elismerés hiánya meghatározó. Amennyiben az ifjúsági munka mint szakma kihívásait világtítjuk meg hasonló kép tárul elénk a kutatás eredményei nyomán (Fazekas–Gulyás 2023). A legjelentősebb szakmai nehézségnek az elismerés hiányát, a politikai kitettségét, a gyenge érdekképviseletet tartják a válaszadók: 53 százalékuk ezt emelte ki, amennyiben a hazai ifjúsági munka aktuális problémáira gondol. 36 százalékuk a forráshiányt és a fenntarthatósághoz kapcsolódó tervezhetetlenséget nevezte meg e kérdés kapcsán kihívásnak, 34 százalékuk pedig a fiatalok bevonására utalt e téren.

A forráshiány jól megragadható probléma az ifjúságügy és azon belül az ifjúsági munka terében is, amit a 2018-ban végzett ifjúsági szolgáltatói adatgyűjtés eredményei is alátámasztanak (Fazekas 2019). A megkérdezett szolgáltatók 29 százalékának fix kerete van a települési költségvetésben, 41 százalékuk csupán alkalmanként tud ilyen forrásokkal gazdálkodni, 30 százalékuk azonban egyáltalán nem jut ilyen jellegű forrásokhoz. A piaci alapú bevételek a mintába került szervezetek/intézmények esetében fontos szereppel bírnak. CSR-alapú bevétellel a megkérdezett szolgáltatók 18 százaléka rendelkezik⁵, saját gazdasági tevékenységből származó bevétele 62 százalékuknak van, míg személyi jövedelemadóhoz kapcsolódó felajánlásokkal 58 százalékuk tud tervezni.

A pályázás az egyik legfontosabb pillére az ifjúsági szektorban tevékenykedőknek, így nem meglepő, hogy a 2018-as, ifjúsági szolgáltatókra fókuszáló kutatásban részt vevő szolgáltatók 29 százaléka folyamatos pályázásra kényszerül a fennmaradáshoz (Fazekas 2019). 23 százalékuk legalább havonta-kéthavonta teszi ezt meg, évente néhány alkalommal való pályázás a megkérdezettek 45 százalékát érinti, míg 3 százalékuk egyáltalán nem ír pályázatot. Az adatokból az is kitűnik, hogy e téren kiemelt jelentősége van a partnereknek, együttműködéseknek. A megkérdezett, pályázó szolgáltatók 47 százaléka nagyjából fele-fele arányban ír pályázatot önállóan és partnerrel, míg 13 százalékukra a többségében együttműködésekben alapuló pályázás a jellemző. A válaszadók többsége (65%) arról számolt be, hogy önállóan végzi az anyagok elkészítését. Bár a kitöltők válaszai alapján felrajzolható pályázati szokásokról alkotható kép azt mutatja, hogy a beadott és nyertes pályázatok között a hazai forrásúak dominálnak (66%), ugyanakkor az elnyert források mennyiségét, támogatási összegét tekintve a hazai és nemzetközi pályázatok már kiegyenlített képet adnak (hazai források: 55%, nemzetközi források: 45%).

A szakmai fejlesztés kapcsán fontos jellemző, hogy a 2018-as, ifjúsági szolgáltatói kutatás során megkérdezett szolgáltatók 83 százaléka arról számolt be, hogy készít célcsoportfókuszú igényfelméréseket (Fazekas 2019). Ennek különösen a hatékonyságmérés, a láthatóság és a fenntartható szervezeti/intézményi működés szempontjából van kiemelt jelentősége.

A célcsoporton túli visszajelzések mellett a szakmai önreflexió is fontos pillére a fejlesztésnek. Saját szolgáltatói tevékenységeinek körében a fejlesztés szükségessége kapcsán a közösségépítés (50%) és tehetséggondozás (52%) területeit emelték ki a válaszadók. Míg a szolgáltatók szerint az egyébként is sikeres szabadidős és sporttevékenységek (animálás: 16%, sportolási lehetőség, sportprogram: 12%) kapcsán a legkevésbé tervezett a hatékonyságnövelés. A hiányterületekhez kapcsolódó fejlesztés elsődleges gátjának a humánkapacitás hiányát látják a megkérdezett szolgáltatók (57%). Az anyagi források korlátozottságát 30 százalékuk emelte ki, míg infrastrukturális deficitről 9 százalékuk nyilatkozott.

A szakmai minőségfejlesztés szempontjából az ifjúsági munkával foglalkozók körében végzett, 2023-as kutatás eredményei arra világítanak rá, hogy a tevékenység szakmaként való elismerése a válaszadók 85 százaléka szerint jelentősen hozzá tudna járulni mindehhez (Fazekas–Gulyás 2023). Az ifjúsági munka univerzális működési kereteinek és feltételeinek biztosítása e tekintetben a kitöltők 68 százaléka szerint meghatározó aspektus, az önálló hazai ifjúsági szakpolitika megléte 66 százalékuk szerint lenne jelentős érdemi lépés ezen a területen.

Az elemzett kutatási eredmények kiemelik a ifjúsági szektor civil szegmensének kiemelt jelentőségét a feladatellátás és a szolgáltatói környezet fenntartásában. Ugyanakkor az is egyértelmű, hogy a vizsgált ifjúsági mező terepen dolgozó szereplői sokszínű működést mutatnak. Hiszen az adott település adottságai (adott település lehetőségei, valamint a nagyvárosi és falvakban élő fiatalok szükségleteinek különbségei), az elérni kívánt célcsoport korosztályi összetétele, a fenntartási forma, valamint a tapasztalati háttér jellemzői diverz képet tárnak elénk. Ugyanakkor a működési attribútumok differenciáltsága ellenére, a problémák, kihívások hasonlóak, az ifjúsági munka cselekvési terét érintő szükségletek egyirányba mutatnak. A jól megfogalmazott, láthatóság és elismerés iránti igény nem csupán a terület társadalmi értékének növelésére utal. Az ehhez kapcsolódó forrásbiztosítás, az edukáció terén, valamint az infrastrukturális adottságokban, a háttérintézményi struktúrákban mutatkozó hiányokra is felhívja a figyelmet. Az is világos a kutatási eredmények nyomán, hogy a szereplők együttműködése, a párbeszédrendszerek hatékonyságának – politikai ciklusoktól független – kiépítése és fenntartható biztosítása adhatja a problémák tematizálásának és orvoslásának egyik kezdő lépését.

Következtetések

Az ifjúsági munka és egyben az ifjúsági szektor elismerésének központi szerepe van a terület hatékony működésében. Mind a nemzetközi, mind a magyarországi tapasztalatok arra világítanak rá, hogy jelentős e téren a deficit, melynek ledolgozása az instabil működési környezetben folyamatos kihívás. Éppen ezért jelennek kiemelt értéket azok az adatgyűjtések, melyek a szektor egy-egy szeletére világítanak rá, a terepen dolgozók, az ifjúsági munkát alapvetően meghatározó ifjúsági civil szervezetek és szakemberek nehézségeinek, aktuális attribútumainak feltárását tűzik ki célul.

A magyarországi működési környezet változékonysága (pl. háttérintézmények átalakulása, megszüntetése, aktuális politikai célok, állami szerepvállalás kijelölése minisztériumi hatáskörök mentén), a finanszírozási bizonytalanság és a szakmai érdekképviselőt egyszerre eredményezi, hogy az ifjúsági szektor civil szereplőinek jelentős része a fennmaradásért küzd, képtelen közép- vagy akár hosszútávú fenntarthatóságot megteremteni (Nagy et al. 2014; Fazekas 2016, 2022). Ennek egyik fontos előmozdítója lenne az ifjúságügy és benne az ifjúsági munka láthatóságának erősítése, a szakmai elismeréshez és a társadalmi értékhez kötődő párbeszéd- és cselekvésrendszer kiépítése.

A hazai ifjúsági munka cselekvési terét azonban jelentősen keretezik belső és külső környezetének adottságai. A nehézségek, hiányok és beavatkozási területek feltérképezéséhez pedig elengedhetetlen a feltáró, elemző szemlélet, melynek alapját a szektorális (kvantitatív és kvalitatív) kutatások adhatják meg. Mindezek az alulról szerveződő kutatási folyamatok képesek az ifjúsági munka láthatóságának növelésére, közbeszédbe való beemelésére és a (helyi és országos) döntéshozói kör figyelemfelkeltésére. Ezzel együtt a hazai ifjúságügyi szektor kapacitásbővítéséhez, szereplőinek hálózatosodásához, valamint a szakmai minőségfejlesztéshez is nagyban hozzájárulnak.

Az ifjúsági munka fiatalok felnőtté válásában és szocializációjában betöltött szerepének és jelentőségének elismerése és elsősorban mindennek láthatóvá tétele a nyilvános diskurzussá emelés révén nagyban előmozdítható. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a terület és annak cselekvési mechanizmusai a társadalom többségének szemében vakfoltot jelentenek, szakmai, professzionális minőségükben pedig még inkább azok. Minden olyan lépés elengedhetetlen a változás előmozdításához, mely az ifjúsági munka szakmai működésébe, nemzetközi beágyazottságába enged bepillantást, a szektorális gondolkodáson túlmutató párbeszédet tesz lehetővé, szorgalmazza az eredményes lobbitevékenységet, valamint a szereplők (személyek és szervezetek) piaci részvételét is megteremti. Az ehhez kapcsolódó jellemzők és ambíciók, valamint észlelhető akadályok és cselekvési utak feltérképezése egyértelmű muníciót adhat a jövőben készülő, ifjúsági szektort érintő, kvalitatív és kvantitatív kutatásoknak egyaránt.

Irodalom

- Dunne, Allison–Ulicna, Daniela–Murphy, Ilona–Golubeva, Maria (2014): *Working with young people. The value of youth work in the European Union*. Brussels: European Commission.
- European Commission (2021): *Study on Youth Work in the EU – Final report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Európai Unió Tanácsa (2018): A fiatalok bevonása, összekapcsolása és felelősségvállalásának ösztönzése: az EU új ifjúsági stratégiája. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*. C456, 61., (1), pp. 1–22.
- Fazekas Anna (2016): *Társadalmi felelősségvállalás az ifjúsági munkában*. ("Társadalmi felelősségvállalás a Kecskeméti Főiskolán" c. projekt keretében – NTP-FTH-15-0009) <https://adoc.pub/fazekas-anna-tarsadalmi-felelsegvallalas-az-ifjusagi-munkab.html> (letöltés dátuma: 2021. 11. 12.)

- Fazekas Anna (2019): *Ifjúsági szolgáltatói környezet vizsgálata Magyarországon és Romániában. Szolgáltatói helyzetkép, fejlesztési lehetőségek, irányok négy ország metszetében*. Nyíregyháza: Kulturális Életért Közhasznú Egyesület.
- Fazekas Anna (2022): „Képekben”: ifjúsági munka az ifjúságkutatások tükrében. *Y.Z., 2.*, (1), pp. 5–12.
- Fazekas Anna (2023): Mozgalmárok kora? Az ifjúsági civil aktivitás tendenciáinak diskurzusa Európában. *Civil Szemle, 20.*, (3), pp. 23–38.
- Fazekas Anna (2024): Generációk helyett: diverzitás, posztadoleszcencia és politikai narratíva. *Új Pedagógiai Szemle, 74.*, (3–4.), pp. 76–80.
- Fazekas Anna–Gulyás Barnabás (2023): *Foglalkozol ifjúsági munkával? Kutatás az ifjúsági munkát végző szakemberek és önkéntesek körében. Kutatási jelentés*. Budapest: GYIÓT. DOI: 10.61791/fim_gyj_2023
- Fazekas Anna–Hamarics Eszter (2024): Az ifjúsági gazdasági státusz, lakhatási jellemzők kockázatai és az otthonteremtési támogatások a felzárkózó települések metszetében. *Máltai Tanulmányok, 6.*, (1), pp. 64–79. DOI: 10.56699/MT.2024.14
- Fazekas Anna–Nagy Ádám (2015): Fialalok. De civilek? A táborok ifjúságától a fesztiválok ifjúságáig. *Civil Szemle, 12.*, (2), pp. 25–37.
- Lonean, Irina–Brazlene, Ruta–Taru, Marti (2020): *Youth policy evaluation review. Council of Europe and European Commission*.
- Nagy Ádám (2013): Az ifjúsági korosztályok meghatározásának egyéni életúton alapuló paradigmája. In: Székely, L. (Szerk.): *Magyar Ifjúság 2012. Tanulmánykötet*. Budapest: Kutatópont, pp. 38–52.
- Nagy Ádám (Szerk.) (2016): *25 év: Jelentés az ifjúságügyről*. Budapest: Ifjúság szakmai Társaság Alapítvány – Iuvenis Ifjúság szakmai Műhely.
- Nagy Ádám–Bodor Tamás–Domokos Tamás–Schád László (2014): *Ifjúságügy*. Budapest: ISZT Alapítvány – Enigma 2001 Kiadó.
- Nemzeti Ifjúsági Tanács (2020): *Szólj Bele! Ifjúsági Párbeszéd – Kutatási összefoglaló 2020. Beszámoló*. (A Nemzeti Ifjúsági Tanács saját kutatása) <https://ifjusagitanacs.hu/wp-content/uploads/2021/05/Szolj-Bele-Ifjusagi-Parbeszed-2020-as-kutatasi-osszefoglalo.pdf> (Letöltés dátuma: 2021. 12. 03.)
- OECD Development Centre (2018): *Better Policies for Better Youth Livelihoods: A Guidance Note for Development Practitioners. EU–OECD Youth Inclusion Project*. Paris: OECD Development Centre.
- Rákóczi Attila (2021): A társadalmi alapokon nyugvó területi államigazgatás. *Civil Szemle, 18.*, (2), pp. 47–63.
- Somlai Péter–Bognár Virág–Tóth Olga–Kabai Imre (2007): *Új ifjúság. Szociológiai tanulmányok a posztadoleszcensekről*. Budapest: Napvilág Kiadó.
- Székely Levente (2014): Az új csendes generáció. In: Nagy Á.–Székely L. (Szerk.): *Másodkézből – Magyar Ifjúság 2012*. Budapest: ISZT Alapítvány – Kutatópont. pp. 9–28.
- Van der Graaf, Loes–Dunajeva, Jekatyerina–Siarova, Hanna–Bankauskaite, Radvile (2021): *Research for CULT Committee – Education and Youth in Post-COVID–19 Europe – Crisis Effects and Policy Recommendations*. Brussels: European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies.
- Varga Anita (2023): Társadalmi felelősségvállalás avagy az esélyteremtő értékteremtés. *Civil Szemle, 19.*, (4.), pp. 23–40.
- Williamson, Howard (2024): *Taking stock – Where are we now? Youth Work in contemporary Europe*. Brussels: Flemish Government, Department for Culture, Youth and Media. <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/64742> (Letöltés dátuma: 2024. 04. 30.)

Jegyzetek

¹ A nagymintás ifjúságkutatási hullámokban minimális szerephez jut az ifjúsági munka tevékenységéhez kapcsolódó attitűdök, szokások feltárása.

² A két kutatás megvalósításában és adatelemzésében kutatóként működtem közre.

³ A kitöltők 15 százaléka a felsorolt elnevezésekből egyet sem jelölt meg, így szakmai identitását tekintve nem tudott azonosulni a leggyakoribb szakmákkal.

⁴ A „szakemberek képzésének bővítése” itemet nem jelölték meg a válaszadók.

⁵ A civil szervezetek és a társadalmi felelősségvállalás kapcsolatáról lásd: Varga, 2023; az ifjúsági munka és a társadalmi felelősségvállalás kapcsolatáról lásd: Fazekas, 2016.